

La petjada dels hostes de la Casa Rossell a la biblioteca familiar. Birger Mörner (II)

Com era la casa físicament?

L'exterior de l'edifici presenta actualment gairebé el mateix aspecte que durant la visita de Mörner i, per tant, és la descripció de les estances interiors i de l'ambient de la vida quotidiana la que ens resulta més interessant.

La narració continua:

"Hi havia unes golfes al llarg de tot el pis superior d'aquella casa completament envoltada de jardí, contra les parets de la qual florien roses i plantes aromàtiques. Allà dalt, seien les minyones i desfeien les flors de carxofa perquè, a Andorra, llurs estams s'utilitzen en lloc del quall per fer formatge, i de la reixa penjava una gàbia amb perdius. El terra de les estances era construït amb troncs vellíssims i a la cuina ennegrida de sutge, sala endins, seien els treballadors del mas, davant del foc del fogar, abocats endavant, amb les mans als genolls i les barretines fins al clatell, esperant la sopa de verdures que dins d'un perol, penjat d'un ganxo del sostre, es feia al foc. El foc il·luminava llurs rostres marcats per la vida, i els atuells de coure, a la lleixa de la paret, mirotejaven."

Una remodelació inacabada de l'interior feta per Joaquim de Riba Cassany al final de la dècada dels anys 70 i començament dels 80 no permet reconèixer les estances on el viatger ens situa.

És hora d'anar-se'n a descansar:

"Hom havia preparat la cambra dels invitats d'honor i era clar que feia anys d'ençà de l'última vegada que havia estat utilitzada. Ordino no està situada a la vall principal que travessa Andorra sinó en una altra que es bifurca cap a l'oest, per això és molt estrany que cap foraster hi vagi a raure. Dintre de la meva estança hi havia la capella, el santuari on, durant gairebé mil anys, els membres d'aquell llinatge en vies d'extinció, dels darrers dels quals jo era l'hoste, en la joia i en la tristor, s'acostaven a la verge, indiferents a la vida de l'altra banda de les muntanyes, sia que la primera croada marxés cap al sud, sia que el destí d'Europa fos en mans d'un Carles V, un Lluís XIV o un Napoleó. Encara cremava un llum d'argent, que una vegada, potser feia segles, hi fou penjat davant la Mare de Déu, amb el cor vermell travessat de fletxes. Les parets de la meva cambra eren emblanquinades de calç

i al mur hi havia un crucifix de fusta. El llit era de dimensions immenses i tan alt que vaig haver d'enfilar-me a una cadira per poder-hi pujar, i la mateixa princesa d'Andersen no hauria pogut notar si hom hagués posat una bala de canó a sota del matalàs de baix de tot. A la finestra hi mancava un vidre, i una papallona, gran com una ratapinyada, entrà a la cambra, volà a l'entorn del llum, topà contra les parets, la flama de l'espelma de sèu de la tauleta, molt més avall d'on jo era, vacil·là, però, sense deixar-me rossolar fins a la cadira, res no podia fer per apagar-la."

Sobta la descripció del llit, a cavall entre la ficció literària i l'exageració de la realitat. El fet que els amfitrions possessin un parell de matalassos al llit, segurament de llana, respondria a un excés de cura per la confortabilitat de l'hoste.

L'endemà, el viatger va emprendre camí cap a l'Ospitalet i va passar per Canillo, però l'esperava un trajecte llarg i ple de dificultats. Va travessar amb el seu guia, el Joan, el coll d'Ordino, on es van extraviar perquè el guia, sorprenentment, no coneixia el camí. Per sort, Birger Mörner va arribar a la seva destinació sà i estalvi.

El comiat:

"A les quatre del matí, sortíem en Joan, la mula i jo. Els nostres amfitrions ja eren llevats per acomiadar-nos. I fou amb emoció que vaig encaixar la mà com a comiat a aquells vells i amables germans que vivien llur vida tranquil·la en aquell racó recòndit d'Europa."

Abans de deixar Ordino, encara aporta una altra descripció i un dibuix (retrat d'un cap) de la indumentària femenina força interessants:

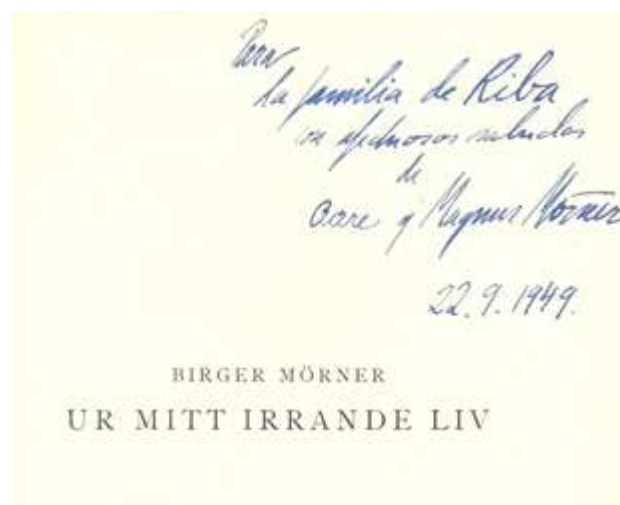
"Malgrat era tan d'hora, les campanes tocaven a missa. Era diumenge i la gent afluïa en gran nombre a l'església. Les dones duïen un caperull de roba negra molt estrany, que a la part de darrere, acabava amb una mena de corn doblegat endavant."

Kvinnodräkt i
Ordino.

Habitualment les dones andorranes es cobrien el cap amb un mocador blanc que es lligaven a sota de la barbeta. Arreu del Pirineu, segons Ramon Violant i Simorra, hi havia diferents tipus de lligadures. L'etnòleg pallarès també ens il·lustra sobre "la caputxa que servia d'abrigall, de mantell de dol i de mantellina per assistir al temple." Les paraules i la imatge de Mörner ens descriuen, doncs, una caputxa.

L'exemplar del fons de la casa que hi ha a la Biblioteca Nacional (CR.703) és una primera edició amb la referència següent: *Ur mitt irrande liv*. Estocolm: Albert Bonniers Förlag, 1926. El capítol d'Andorra (p. 148-179) porta per títol: I smugglarnas republik. Està dedicat pel fill de l'autor i la seva dona: "Para la família de Riba con afectuosos saludos de Aare y Magnus Mörner / 22.9.1949."

El matrimoni Mörner, durant un viatge al sud de França l'any 1949, va fer una escapada a Andorra i va recordar l'estada del pare el 1902. Magnus, fill del tercer matrimoni de Birger, i Aare van visitar, també, la Casa Rossell, on encara recordaven "un home alt, ros, amb bigoti i que pertanyia a l'alta noblesa del seu país".

Pilar Burgués
Biblioteca Nacional